

Vládní návrh

ZÁKON

ze dne 2019,

kterým se mění zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

Čl. I

Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění zákona č. 137/1996 Sb., zákona č. 132/1997 Sb., zákona č. 242/1997 Sb., zákona č. 91/1998 Sb., zákona č. 158/1998 Sb., zákona č. 360/1999 Sb., zákona č. 118/2000 Sb., zákona č. 132/2000 Sb., zákona č. 155/2000 Sb., zákona č. 492/2000 Sb., zákona č. 271/2001 Sb., zákona č. 151/2002 Sb., zákona č. 320/2002 Sb., zákona č. 125/2003 Sb., zákona č. 362/2003 Sb., zákona č. 424/2003 Sb., zákona č. 438/2003 Sb., zákona č. 453/2003 Sb., zákona č. 53/2004 Sb., zákona č. 237/2004 Sb., zákona č. 315/2004 Sb., zákona č. 436/2004 Sb., zákona č. 562/2004 Sb., zákona č. 124/2005 Sb., zákona č. 168/2005 Sb., zákona č. 204/2005 Sb., zákona č. 218/2005 Sb., zákona č. 377/2005 Sb., zákona č. 381/2005 Sb., zákona č. 552/2005 Sb., zákona č. 109/2006 Sb., zákona č. 112/2006 Sb., zákona č. 113/2006 Sb., zákona č. 115/2006 Sb., zákona č. 134/2006 Sb., zákona č. 189/2006 Sb., zákona č. 214/2006 Sb., zákona č. 585/2006 Sb., zákona č. 213/2007 Sb., zákona č. 261/2007 Sb., zákona č. 269/2007 Sb., zákona č. 379/2007 Sb., zákona č. 129/2008 Sb., zákona č. 239/2008 Sb., zákona č. 305/2008 Sb., zákona č. 306/2008 Sb., zákona č. 382/2008 Sb., zákona č. 414/2008 Sb., zákona č. 227/2009 Sb., zákona č. 281/2009 Sb., zákona č. 326/2009 Sb., zákona č. 362/2009 Sb., zákona č. 346/2010 Sb., zákona č. 347/2010 Sb., zákona č. 427/2010 Sb., zákona č. 73/2011 Sb., zákona č. 364/2011 Sb., zákona č. 366/2011 Sb., zákona č. 375/2011 Sb., zákona č. 428/2011 Sb., zákona č. 458/2011 Sb., zákona č. 331/2012 Sb., zákona č. 399/2012 Sb., zákona č. 401/2012 Sb., zákona č. 48/2013 Sb., zákona č. 267/2013 Sb., zákona č. 303/2013 Sb., zákona č. 306/2013 Sb., zákonného opatření Senátu č. 344/2013 Sb., zákona č. 64/2014 Sb., zákona č. 101/2014 Sb., zákona č. 250/2014 Sb., zákona č. 252/2014 Sb., zákona č. 253/2014 Sb., zákona č. 332/2014 Sb., zákona č. 377/2015 Sb., zákona č. 137/2016 Sb., zákona č. 188/2016 Sb., zákona č. 298/2016 Sb., zákona č. 98/2017 Sb., zákona č. 183/2017 Sb., zákona č. 200/2017 Sb., zákona č. 222/2017 Sb., zákona č. 92/2018 Sb. a zákona č. 32/2019 Sb. se mění takto:

1. V § 5 odst. 1 písm. f) se slova „a příspěvek na bydlení“ nahrazují slovy „, příspěvek na bydlení a porodné“.
2. V § 7 odstavec 5 zní:

„(5) Jde-li o příspěvek na bydlení, považují se za rodinu všechny osoby, s výjimkou osob uvedených v odstavci 4, které jsou v témže bytě hlášeny k trvalému pobytu^{1c)} nebo v případě cizinců zde mají hlášeno místo pobytu na území České republiky podle zákona o pobytu

cizinců na území České republiky; ustanovení § 3 se použije i zde. Podmínka, aby všechny osoby spolu trvale žily a společně uhrazovaly náklady na své potřeby, se však nevyžaduje.“.

3. V § 18 odst. 2 se za písmeno b) vkládá písmeno c), které zní:

„c) podle § 5 odst. 1 písm. b) bodu 5,“.

Dosavadní písmena c) až g) se označují jako písmena d) až h).

4. V § 30 odst. 1 se částka „220 000 Kč“ nahrazuje částkou „300 000 Kč“.

5. V § 30 odst. 3 písm. b) se slova „měsíčně. V případě, že u každého z rodičů lze stanovit ke dni narození dítěte uvedený denní vyměřovací základ, vychází se při stanovení výše rodičovského příspěvku z toho denního vyměřovacího základu, který je vyšší“ nahrazují slovy „měsíčně; při stanovení výše rodičovského příspěvku se vychází z toho denního vyměřovacího základu rodiče, který je k žádosti o rodičovský příspěvek rodičem doložen; jsou-li doloženy denní vyměřovací základy obou rodičů, vychází se z toho, který je vyšší“.

6. V § 31 odst. 3 písm. a) se číslo „46“ nahrazuje číslem „92“.

7. V § 51 odst. 3 větě druhé se slova „do 31. října“ nahrazují slovy „do 30. září“ a na konci textu věty druhé se doplňují slova „, pokud v odůvodněných případech krajská pobočka Úřadu práce neumožní prokázání nezaopatřenosti dítěte v pozdějším termínu“.

8. V § 54a odst. 1 se částka „220 000 Kč“ zrušuje.

9. V § 54a se odstavec 2 zrušuje.

Dosavadní odstavce 3 a 4 se označují jako odstavce 2 a 3.

10. V § 54a odst. 3 se slova „nebo pěstounovi“ zrušují a slova „uvedeným osobám vyplácí rodičovský příspěvek nebo odměnu pěstouna (odměnu pěstouna ve zvláštních případech)“ se nahrazují slovy „rodiči vyplácí rodičovský příspěvek“.

11. V § 59 odst. 1 písm. c) se slova „nebo § 35“ zrušují.

12. V § 59 se odstavec 3 zrušuje.

Dosavadní odstavce 4 až 7 se označují jako odstavce 3 až 6.

13. V § 67 odst. 2 se za větu první vkládá věta „Řízení se nevede v případě změny výše dávky, jejího odnětí nebo zastavení výplaty dávky podle § 61 a v případě výplaty rozdílu mezi výší rodičovského příspěvku a dávek nemocenského pojištění podle § 30b odst. 3; o těchto skutečnostech se vydává oznámení.“.

14. V § 67 odst. 4 větě třetí se slova „v případě, že zákonný zástupce (osoba uvedená ve větě druhé) nepožádal o dávku nejpozději do dvou měsíců ode dne, kdy mu byla zaslána písemná výzva krajské pobočky Úřadu práce, aby o dávku pro nezletilou osobu požádal, nebo v případě, kdy pobyt zákonného zástupce (osoby uvedené ve větě druhé) není znám“ zrušují.

15. V § 68 odst. 1 písm. c) bodě 1 se slovo „jejich“ nahrazuje slovem „denního“ a na konci textu bodu se doplňují slova „rodiče, z něhož má být při stanovení nároku a výše rodičovského příspěvku podle podané žádosti vycházeno“.

16. V § 69 odst. 1 se na konci textu písmene a) doplňují slova „, nejde-li o případy uvedené v § 67 odst. 2 větě druhé“.

17. V § 69 odst. 1 se na konci textu písmene b) doplňují slova „a v § 67 odst. 2 větě druhé“.

18. V § 69 odst. 1 písm. c) se slova „a § 58 odst. 2“ nahrazují slovy „, § 58 odst. 2 a v § 67 odst. 2 větě druhé“.

19. V § 70 se za odstavec 2 vkládá nový odstavec 3, který zní:

„(3) V případech podle § 67 odst. 2 věty druhé lze uplatnit námitky do 30 dnů ode dne první splátky dávky po změně její výše nebo ode dne odnětí nebo zastavení výplaty dávky.“.

Dosavadní odstavce 3 až 5 se označují jako odstavce 4 až 6.

20. V § 70 odst. 5 a 6 se slova „a 3“ nahrazují slovy „až 4“.

Čl. II

Přechodná ustanovení

1. Rodičovský příspěvek ve výši podle zákona č. 117/1995 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona, náleží od kalendářního měsíce, ve kterém tento zákon nabude účinnosti, a to také rodiči, který pečuje o dítě nebo děti do 4 let věku, které jsou nejmladší v rodině, a zároveň nedočerpal k tomuto datu celkovou částku rodičovského příspěvku na toto dítě či děti ve výši podle zákona č. 117/1995 Sb., ve znění účinném přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona. Zároveň se při stanovení nároku a výše rodičovského příspěvku podle zákona č. 117/1995 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona, přihlíží k částce rodičovského příspěvku vyplacené při péči o toto dítě nebo děti za dobu přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona. Úřad práce České republiky - krajské pobočky a pobočka pro hlavní město Prahu doručí příjemcům rodičovského příspěvku nejpozději do konce kalendářního měsíce následujícího po kalendářním měsíci, ve kterém tento zákon nabude účinnosti, písemné sdělení o změně výše rodičovského příspěvku; toto sdělení se nedoručuje do vlastních rukou.

2. V případě rodiče, který sice pečuje o dítě nebo děti do 4 let věku, které jsou nejmladší v rodině, ale již dočerpal k datu nabytí účinnosti tohoto zákona celkovou částku rodičovského příspěvku ve výši podle zákona č. 117/1995 Sb., ve znění účinném přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, již rozdíl mezi celkovou částkou rodičovského příspěvku podle zákona č. 117/1995 Sb., ve znění účinném přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, a nejvyšší částkou rodičovského příspěvku podle zákona č. 117/1995 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona, nenáleží.

3. Pro stanovení nároku a výše měsíčních částek rodičovského příspěvku je stále rozhodující výše denního vyměřovacího základu pro stanovení peněžité pomoci v mateřství nebo nemocenského v souvislosti s porodem nebo převzetím dítěte podle zákona o nemocenském pojištění.

Čl. III

Účinnost

Tento zákon nabývá účinnosti dnem 1. ledna 2020.

Důvodová zpráva

Obecná část

A. Zhodnocení platného právního stavu, odůvodnění hlavních principů a vysvětlení nezbytnosti navrhované právní úpravy

Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů, upravuje systém dávek státní sociální podpory, stanovuje jejich podmínky nároku a též upravuje řízení o těchto dávkách.

Vlivem četných zásahů do právní úpravy, které významně posunuly konstrukci i smysl rodičovského příspěvku, vyvstaly zejména následující problematické okruhy:

- Nízká míra ocenění péče o malé děti
- Zvýšená potřeba pružně reagovat na možnost sladit rodinný a pracovní život, a to i v oblasti dávkové podpory rodičů pečujících o malé děti
- Nejednotnost započítávání příjmů u jednotlivých dávek státní sociální podpory
- Potřeba zjednodušení dokládání denního vyměřovacího základu rodiče a nezaopatřenosti dítěte
- Potřeba upřesnění posuzování pobytu cizinců pro dávky státní sociální podpory
- Procesní nadbytečnost, která administrativně zatěžuje Úřad práce České republiky (dále jen „ÚP ČR“)

S ohledem na výše uvedené definované problematické okruhy je předkládán návrh zákona, kterým se mění zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „návrh zákona“), který obsahuje následující opatření:

A. Navýšení rodičovského příspěvku z důvodu péče o nejmladší dítě v rodině na 300 000 Kč a u 2 a více dětí narozených současně na 1,5 násobek částky 300 000 Kč (tzn. na 450 000 Kč)

Tímto opatřením dojde k navýšení celkové částky rodičovského příspěvku, tak aby došlo k většímu ocenění péče o nejmladší dítě v rodině. Zároveň dojde ke zvýšení variability volby rodičů ve výši, případně délce, čerpání rodičovského příspěvku a tím se prohloubí možnost sladování osobního a pracovního života, případně zvýší možnost spolufinancování předškolních zařízení pro děti. Opatření se dotkne všech příjemců rodičovského příspěvku, tedy také těch osob, které k datu účinnosti návrhu zákona dosud nevyčerpali původní celkovou sumu této dávky (220, resp. 330 tisíc Kč). Odhadovaný nárůst výdajů státního rozpočtu v rámci systému státní sociální podpory je cca 8,6 mld. Kč ročně.

B. Úprava podmínky sledování docházky dítěte do předškolních zařízení

V současnosti je sledována docházka pouze u dětí mladších dvou let, kdy tyto mohou pobývat v předškolním zařízení maximálně po dobu 46 hodin v kalendářním měsíci. Tato podmínka by měla být upravena, a to ve smyslu navýšení počtu hodin v měsíci, po které může dítě pobývat v předškolním zařízení na 92 hodin v měsíci, tedy dvojnásobek současné doby.

C. Započítávání rodičovského příspěvku do rozhodného příjmu pro všechny testované dávky státní sociální podpory a doplnění náhrady mzdy (platu, odměny) v době pracovní neschopnosti (karantény) do taxativního výčtu příjmů rozhodných pro zvýšenou výměru přídatku na dítě

Navrhuje se sjednocení započítávání rodičovského příspěvku pro účely všech příjmově testovaných dávek státní sociální podpory a doplnění náhrady mzdy (platu, odměny) v době pracovní neschopnosti (karantény) do výčtu příjmů zakládajících nárok na zvýšenou výměru přídatku na dítě.

D. Zpřesnění dokládání denního vyměřovacího základu (DVZ) a sjednocení termínu prokázání nezaopatřenosti dítěte

Navrhuje se upravit ustanovení zákona o státní sociální podpoře v tom smyslu, že není nutno vždy dokládat DVZ obou rodičů (k rozhodnutí ÚP ČR, který je vyšší), ale ÚP ČR bude vycházet z denního vyměřovacího základu doloženého k žádosti o rodičovský příspěvek. V případě doložení DVZ obou rodičů zůstane nedotčeno ustanovení o tom, že pro stanovení výše dávky se bude posuzovat DVZ vyšší.

Na základě poznatků z praxe se navrhuje sjednotit prokazování nezaopatřenosti dítěte pro účely příspěvku na bydlení a přídatku na dítě ve stejném termínu, a to do konce září daného roku, s tím, že v jednotlivých případech, zejména při studiu VŠ, krajská pobočka ÚP ČR umožní předložit potvrzení později, (např. po zahájení studia na VŠ).

E. Úprava společně posuzovaných osob pro příspěvek na bydlení

Navrhuje se upřesnit úprava okruhu osob, které se posuzují společně pro nárok na příspěvek na bydlení tak, aby v tomto okruhu figurovaly všechny osoby, které jsou v bytě hlášeny k trvalému pobytu, a v případě cizinců, všechny osoby hlášené k pobytu dle zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

F. Úprava správního řízení

Navrhuje se, aby se v případech, kdy bylo řízení zahájeno na základě zákona (např. vyčerpání celkové částky rodičovského příspěvku) či z podnětu klienta, aby ÚP ČR vydával pouze oznámení (nikoli rozhodnutí), které lze doručovat hybridní poštou. Zároveň se navrhuje zjednodušit řízení v případech, kdy je dítě umístěno v ústavním zařízení tak, aby ústavní zařízení mohlo dítě zastupovat v žádostech o dávky státní sociální podpory ihned od data umístění dítěte v tomto zařízení.

Obecně platí, že v případech, kdy se nevydává rozhodnutí, je správní Úřad práce ČR povinen žadateli nebo příjemci dávek doručit písemné oznámení o dávce a její výši. Přejít k vydávání oznámení místo vydávání rozhodnutí se nijak nedotkne práv občanů na spravedlivý proces. Pokud by příjemci dávek nesouhlasili se stanovenou výší dávky uvedené v oznámení, mají možnost proti vydanému oznámení uplatnit nejpozději do 15 dnů námitky. Na podané námitky musí Úřad práce ČR do 30 dnů reagovat vydáním rozhodnutí o výši dávky, u kterého lze následně uplatnit řádné opravné prostředky tj. odvolání. Počet odvolání proti rozhodnutím je v současné době výrazně nižší, než je počet vydaných rozhodnutí o přehodnocení výše dávek.

Proto se přechod z vydávání rozhodnutí na vydávání oznámení o změně výše dávky jeví jako značné zjednodušení řízení jak pro klienty, tak i snížení administrativní náročnosti (zátěže) pro pracovníky Úřadu práce ČR. Zároveň, a to především, se tím však dosáhne urychlení výplaty sociálních dávek, což je jednoznačně pozitivní pro

příjemce těchto dávek, a to bez omezení uplatnění opravných prostředků v případě, že by příjemce dávky s oznámením o výši nesouhlasil.

G. Legislativně technické zpřesnění

Navrhují se legislativně technické úpravy spočívající ve vypuštění odkazu na neexistující ustanovení zákona.

Úprava rodičovského příspěvku spočívající v jeho navýšení a řešení zvýšení limitu návštěvy zařízení dítěte do dvou let při pobírání rodičovského příspěvku rodičem je navržena také v Koncepci rodinné politiky, kterou vláda svým usnesením č. 654 ze dne 18. září 2017 uložila k realizaci ministryni práce a sociálních věcí ve spolupráci s dalšími dotčenými resorty.

B. Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s ústavním pořádkem České republiky

Předkládaný návrh zákona je v souladu s ústavním zákonem č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů, zejména s čl. 32, odst. 5 Listiny základních práv a svobod. Tento článek zaručuje rodičům pečujícím o děti právo na pomoc od státu, toto právo je v návrhu realizováno zejména prostřednictvím návrhu na zvýšení celkové částky rodičovského příspěvku. Návrh zákona rovněž respektuje článek 36 Listiny základních práv a svobod, jež zajišťuje občanům soudní a právní ochranu, a to zejména tím, že žádným z navrhovaných opatření nedochází k zásahu do práv osoby na využití veškerých zákonných možností (zejména opravných prostředků), zajišťujících právo na spravedlivý proces.

Návrh zákona respektuje obecné zásady ústavního pořádku České republiky a není v rozporu s nálezy Ústavního soudu České republiky.

C. Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s předpisy Evropské unie, judikaturou soudních orgánů Evropské unie a mezinárodními smlouvami, kterými je Česká republika vázána

Zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů se dotýkají zejména tyto předpisy práva EU:

- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení,
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1231/2010 ze dne 24. listopadu 2010, kterým se rozšiřuje působnost nařízení (ES) č. 883/2004 a nařízení (ES) č. 987/2009 na státní příslušníky třetích zemí, na které se tato nařízení dosud nevztahují pouze z důvodu jejich státní příslušnosti
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení (ES) č. 883/2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 492/2011 ze dne 5. dubna 2011 o volném pohybu pracovníků uvnitř Unie,
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/38/ES ze dne 29. dubna 2004 o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států, o změně nařízení č. 1612/68 a o zrušení směrnic 64/221/EHS, 68/360/EHS, 72/194/EHS, 73/148/EHS, 75/34/EHS, 75/35/EHS, 90/364/EHS, 90/365/EHS a 93/96/EHS,

- Směrnice Rady 2010/18/EU ze dne 8. března 2010, kterou se provádí revidovaná rámcová dohoda o rodičovské dovolené uzavřená mezi organizacemi BUSINESSEUROPE, UEAPME, CEEP a EKOS a zrušuje směrnice 96/34/ES (ustanovení 5 odst. 5 přílohy),
- Směrnice Rady 2003/109/ES ze dne 25. listopadu 2003 o právním postavení státních příslušníků třetích zemí, kteří jsou dlouhodobě pobývajících rezidenty.

Kategorie osob, jejichž nároky vyplývají z výše uvedených předpisů Evropské unie, jsou zahrnuty ve výčtu osob oprávněných, a to v § 3, zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů. Navrhovaná právní úprava se práv na rovnost nakládání osob chráněných výše uvedenými předpisy nijak nedotýká, neboť okruh osob oprávněných principiálně neupravuje.

Navrhovaná právní úprava je v souladu s předpisy EU, judikaturou soudních orgánů EU, obecními právními zásadami práva EU a mezinárodními smlouvami, kterými je ČR vázána, a není tedy s nimi v rozporu.

Je však třeba upozornit na to, že pokračující rozvolňování podmínek nároku na rodičovský příspěvek zejména těch, směřujících k plné výdělečné činnosti při jeho pobírání, teoreticky může být důvodem k tomu, aby v evropském kontextu byla povaha této dávky, jako dávky nahrazující příjem rodiče pečujícího o dítě, která byla doposud držena, přehodnocena. Novelizace Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení, která je nyní v závěrečné fázi legislativního procesu, přináší striktní rozdělení rodinných dávek právě na dávky rodičovské (nahrazující příjem pečujícího rodiče) a obecné rodinné, přičemž u obou se poněkud mění pravidla jejich poskytování. Pokud se nepodaří obhájit dosud akceptovaný výklad, že rodičovský příspěvek je dávkou rodičovskou (nahrazující příjem pečujícího rodiče), je možné, že v praxi bude docházet k souběhům nároků na obdobné dávky ze dvou států.

D. Vliv na otázku ochrany soukromí a osobních údajů

Z hlediska ochrany soukromí a osobních údajů nebyly identifikovány žádné negativní dopady. Rozsah ochrany soukromí a osobních údajů se navrženou právní úpravou nijak nemění, dosažená míra ochrany se návrhem nezhoršuje.

E. Zhodnocení korupčních rizik

Navrhovaná úprava nemá dopad do oblasti korupčních rizik a ani nevytváří jejich možnosti. Rovněž neúměrně nerozšiřuje kompetence orgánů státní sociální podpory. Kontrolní mechanismy jsou nastaveny již od vyhodnocování žádostí, kdy každé rozhodnutí zaměstnance krajské pobočky Úřadu práce ČR ještě kontroluje kvalifikovaný nadřízený pracovník a je zcela zřejmé, která úřední osoba je odpovědná za rozhodnutí. Dále je možnost podat proti rozhodnutí opravné prostředky (odvolání, přezkumné řízení). Každá osoba má možnost se v rámci správního řízení vyjádřit k podkladům, na základě kterých bylo rozhodnutí vydáno. Je také nastavena kontrola výkonu veřejné správy, kdy Ministerstvo práce a sociálních věcí tuto kontrolu provádí na krajských pobočkách Úřadu práce ČR.

F. Zhodnocení dopadu návrhu ve vztahu k zákazu diskriminace a rovnosti mužů a žen

Navrhovaná úprava nebude mít dopad ve vztahu k zákazu diskriminace, neboť se podmínky nároku na dávky vzhledem ke genderové rovnosti nemění. O dávky si mohou požádat ženy i muži bez rozdílu.

G. Dopady na státní rozpočet a ostatní veřejné rozpočty

Navrhovaná úprava by (při účinnosti úpravy od 1. 1. 2020) znamenala nárůst výdajů ze státního rozpočtu (oproti předpokládaným nákladům na rodičovský příspěvek) pro rok 2020 a další roky o 8,6 mld.

H. Zhodnocení dopadů na podnikatelské prostředí

Navrhovaná úprava nebude mít dopady na podnikatelské prostředí.

I. Zhodnocení sociálních dopadů

Navrhovaná úprava bude mít pozitivní dopady na příjemce rodičovského příspěvku, neboť celková suma této dávky bude zvýšena, čímž bude umožněna větší variabilita volby měsíční výše dávky. Dojde tak k většímu ocenění péče o malé děti.

J. Ostatní dopady

Návrh zákona nemá žádné dopady na územní samosprávné celky.

Návrh zákona nemá vliv na životní prostředí a z hlediska dopadů na specifické skupiny obyvatel (zejména osoby se zdravotním postižením, národnostní menšiny) má vliv pozitivní, neboť zvýšením celkové sumy rodičovského příspěvku bude i těmto specifickým skupinám obyvatel, jsou-li rodiči, umožněna větší variabilita volby měsíční výše dávky. Dojde tak k většímu ocenění péče o malé děti.

Návrh zákona nemá dopad na bezpečnost nebo obranu státu.

Zvláštní část

K čl. I

K bodu 1

Navrhuje se sjednotit započítávání rodičovského příspěvku pro účely ostatních příjmově testovaných dávek státní sociální podpory.

K bodu 2

Ustanovení § 7 zákona o státní sociální podpoře se zpřesňuje v tom smyslu, že za osoby společné posuzované se budou považovat všechny osoby, které jsou v daném bytě hlášeny buď k trvalému pobytu podle zákona o evidenci obyvatel, nebo podle zákona o pobytu cizinců na území České republiky. Přičemž ustanovení § 3 zákona o státní sociální podpoře o okruhu osob oprávněných k dávce se použije i v tomto případě, tedy při rozhodování o nároku na příspěvek na bydlení.

K bodu 3

Na základě poznatků z praxe se pro účely nároku na zvýšenou výměru přídatku na dítě doplňuje do výčtu příjmů náhrada mzdy (platu, odměny) v době dočasné pracovní neschopnosti (karantény).

K bodům 4 a 8

Na základě programového prohlášení vlády se navrhuje zvýšit rodičovský příspěvek na 300 000 Kč při péči o jedno nejmladší dítě v rodině do 4 let věku.

V případě, že nejmladším dítětem v rodině jsou dvě či více současně narozené děti (vícerčata), činí celková částka rodičovského příspěvku 1,5 násobek částky 300 000 Kč.

K bodům 5 a 15

Na základě poznatků z praxe se upřesňuje ustanovení týkající se volby výše rodičovského příspěvku. V případě, že lze stanovit ke dni narození dítěte 70 % 30násobku denního vyměřovacího základu v částce převyšující 7 600 Kč, vychází se při stanovení výše rodičovského příspěvku z toho denního vyměřovacího základu, který rodič k žádosti o rodičovský příspěvek doloží, pokud doloží oba vyměřovací základy, bude se vycházet z toho vyššího. Krajská pobočka Úřadu práce České republiky nebude tak po rodiči vyžadovat doložení obou vyměřovacích základů, bude prioritně vycházet z toho, který jí bude k žádosti doložen, i kdyby byl případně nižší než vyměřovací základ druhého rodiče. Zároveň se zmírňuje povinnost vyplývající z § 68, doklady zde uvedené se budou předkládat jen v případě, je-li to nutné pro stanovení nároku a výše rodičovského příspěvku.

K bodu 6

Navrhuje se, aby rodiči byl zachován nárok na rodičovský příspěvek i v případě, že dítě do 2 let věku navštěvuje předškolní zařízení, a to maximálně v rozsahu 92 hodin v kalendářním měsíci. V původní úpravě dítě do 2 let věku mohlo tato zařízení navštěvovat tak, aby rodič neztratil nárok na dávku, maximálně v rozsahu 46 hodin, došlo tak k navýšení rozsahu hodin na dvojnásobek.

K bodu 7

Na základě poznatků z praxe se sjednocuje prokazování nezaopatřenosti dítěte pro účely příspěvku na bydlení a přídavku na dítě v termínu do konce září daného roku, s tím, že v odůvodněných případech, zejména při studiu VŠ, krajská pobočka Úřadu práce České republiky umožní předložit potvrzení později, po zahájení studia.

K bodům 9 a 10

Ustanovení § 54a odst. 2 a část odstavce 4 zákona o státní sociální podpoře je považováno z hlediska nároku na pěstounské dávky (odměnu pěstouna) za obsolentní, neboť dávky pěstounské péče již v zákoně o státní sociální podpoře nejsou upraveny, z tohoto důvodu se v § 54a odstavec 2 ruší a odstavec 4 zákona o státní sociální podpoře se v tomto smyslu upravuje.

K bodu 11

Jedná se o legislativně technickou úpravu v § 59 odst. 1 písm. c) zákona o státní sociální podpoře, neboť se vypouští odkaz na již neexistující § 35.

K bodu 12

Navrhuje se vypustit v § 59 odstavec 3 zákona o státní sociální podpoře, ruší se tak povinnost rozhodovat o stanovení zvláštního příjemce vždy, kdy je po dobu 6 měsíců poskytován příspěvek na živobytí formou poukázek.

K bodům 13, 16 až 20

Z důvodu snížení administrativní náročnosti (personální i finanční) pro krajské pobočky Úřadu práce České republiky se navrhuje zjednodušit řízení v situacích, kdy dochází ke změně výše dávky či jejímu odnětí nebo zastavení výplaty na základě doložení skutečností rozhodných pro trvání nároku na dávku a v případě výplaty rozdílu mezi výší rodičovského příspěvku a dávek nemocenského pojištění. Navrhuje se, aby v takových případech bylo vydáno oznámení, které lze doručovat hybridní poštou. Proti oznámení lze podat námitky, krajská pobočka Úřadu práce České republiky poté vydá do 30 dnů ode dne, kdy jí námitky došly, rozhodnutí o dávce.

K bodu 14

Na základě poznatků z praxe se navrhuje zjednodušit řízení v případech, kdy je dítě umístěno v ústavním zařízení tak, aby od data umístění dítěte mohlo ústavní zařízení dítě zastupovat a nemuselo čekat na nečinnost biologických rodičů.

K čl. II

Rodičovský příspěvek ve výši 300 000 Kč (v případě vícero dětí 450 000 Kč) náleží od kalendářního měsíce, ve kterém tento zákon nabude účinnosti, a to také rodičům, kteří ke dni účinnosti tohoto zákona aktuálně pobírají rodičovský příspěvek z důvodu péče o dítě do 4 let, které je zároveň nejmladší v rodině. Zároveň se při stanovení nároku a výše rodičovského příspěvku podle tohoto návrhu zákona přihlíží k částce rodičovského příspěvku vyplacené při péči o dítě nebo děti za dobu přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona. Záleží na volbě rodiče, ale také na výši jeho denního vyměrovacího základu, zda bude žádat o zvýšení měsíčních částek rodičovského příspěvku nebo upřednostní delší pobírání rodičovského příspěvku a ponechá stávající výši měsíčních částek rodičovského příspěvku. Úřad práce České republiky o zvýšení rodičovského příspěvku informuje příjemce této dávky sdělením, a to nejpozději do konce kalendářního měsíce následujícího po kalendářním měsíci, ve kterém

tento zákon nabyde účinnosti, toto sdělení se nedoručuje do vlastních rukou. Nárok na zvýšení rodičovského příspěvku budou mít tak kromě rodičů, kterým nárok na rodičovský příspěvek vznikne k 1. 1. 2020, popřípadě později, také ti rodiče, kteří ke dni účinnosti zákona již rodičovský příspěvek pobírají, pečují o dítě do čtyř let věku a zároveň nevyčerpali dosavadní celkovou částku rodičovského příspěvku, tedy 220 000 Kč (330 000 Kč u vícerčat). Nárok na zvýšenou částku rodičovského příspěvku tedy budou mít také „současní“ příjemci této dávky.

Rodičům, kteří ke dni nabytí účinnosti tohoto zákona sice pečují o dítě nebo děti ve věku do 4 let, které jsou nejmladší v rodině, avšak vyčerpali celkovou částku rodičovského příspěvku ve výši 220 000 Kč (v případě vícerčat 330 000 Kč), rodičovský příspěvek ve výši rozdílu mezi původní celkovou částkou rodičovského příspěvku a novou zvýšenou částkou rodičovského příspěvku, nenáleží.

K čl. III

S ohledem na předpokládanou délku legislativního procesu a nezbytnou legisvakanci se navrhuje nabytí účinnosti zákona ke dni 1. ledna 2020.

V Praze dne 20. května 2019

Předseda vlády:

Ing. Andrej Babiš v. r.

Ministryně práce a sociálních věcí:

Dipl.-Pol. Jana Maláčová, MSc., v. r.